

Historisk befolkningsregister

Historikeren, 2018

Lars Holden, Norsk Regnesentral, Gunnar Thorvaldsen, UiT - Norges arktiske universitet

Vi etablerer nå et landsdekkende historisk befolkningsregister for tidsrommet fra 1800 på nettstedet histreg.no. Registeret egner seg for undervisning på alle nivåer, annen formidling og forskning. Målet er å inkludere alle som har bodd i Norge og er registrert i folketellinger eller kirkebøker.

Historisk befolkningsregister bygger på transkriberte folketellinger og kirkebøker og dekker dermed hovedsakelig perioden fra vår første nominative folketelling i 1801 og til Det sentrale folkeregisteret ble etablert i 1964.

Registeret vil bli verdensledende. Ingen andre land kan vise til et åpent, nasjonalt dekkende register. Island har et lukket register som er vesentlig mindre enn det norske. Samlet vil vi kunne følge store deler av dagens befolkning 6-7 generasjoner tilbake i tid.

Registeret bygger også på andre kildetyper som emigrantlister og skatteprotokoller i Digitalarkivet. Det finnes knapt annen integrert dokumentasjon av vanlige menneskers historie av en slik størrelsesorden, og ingen andre kilder gir oss et så bredt innblikk i de viktigste hendelsene i livet: fødsel og død og for de fleste ekteskap og foreldreskap.

Formålet med registeret

Historisk befolkningsregister blir laget med støtte fra Forskningsrådets infrastrukturprogram fordi det er viktig for mange typer forskning. Registeret kan belyse et bredt spekter av problemstillinger innen historie, samfunnsvitenskap og medisin. Vi vil kunne få bedre kunnskap om sosiale, kulturelle og økonomiske forhold rundt den demografiske transisjonen med dødelighetsnedgangen, fertilitetsfallet, alderdom, helse og velstand, sosial mobilitet og migrasjon, for å nevne noe. Store deler av denne forskningen er det ikke mulig å gjennomføre uten et slikt register. I «histreg» vil det bare være åpen informasjon, men det kan kobles til annen informasjon i forskningsprosjekter.

Det er mange utfordringer i prosjektet, ikke minst å forene mange ulike fagmiljøer i et felles stort prosjekt. Prosjektet har bidratt til å transkribere flere kilder og utviklet nye kostnadseffektive måter å gjøre dette på. Det har også vært en rekke metodiske valg i oppbyggingen av registeret som prioritering av kilder og å invitere til dugnad.

Utfordringene fremover blir å sikre at registeret blir mer komplett og at kvaliteten øker over tid. Vi ønsker å tilrettelegge for mest mulig bruk både i og utenfor forskning. Da er forbedret brukervennlighet og å øke antall kilder viktig. Videre arbeider vi med å gjøre det lettere å koble til andre registre. Arkivverket har ansvaret for driften av registeret.

Registeret skal dekke et bredt spekter av bruksområder fra kvalitativ og kvantitativ forskning, museer, lokalhistorie og slektsforskning. Alle disse bruksområdene er tjent med et mest mulig komplett register av best mulig kvalitet. Alle områdene er også tjent med ulike tilnærminger til og ulike kilder om de samme personene fordi det bidrar til best mulig kvalitet i registeret. Det er mulig å se motsetninger mellom de ulike bruksområdene, men dette blir mer enn oppveid av de ulike bruksområdenes bidrag til et godt register.

De fleste bruksområder vil ønske at hver enkelt lenke er korrekt, mens noen bruksområder kan være mer interessert i en statistisk representativitet og kan akseptere høyere feilrate. Vi har gjort valget med fleste mulig lenker og koblinger, men at hver lenke skal ha høy sannsynlighet for å være korrekt. Det er mulig å markere at en lenke er usikker. Vi gjør det også mulig å referere til andre kilder om personer selv om dette har begrenset verdi for kvantitativ forskning. Men det kan bidra til økt bruk og dermed økt kvalitet som er viktig også for kvantitativ forskning.

Oppbyggingen

Oppbyggingen av registeret foregår ved at man *lenker* informasjon om samme person fra ulike kilder og *kobler* personer som er i nær familie. Dette gjøres både ved hjelp av maskinelle metoder og gjennom en dugnad med mange bidragsytere. Maskinelle metoder er algoritmer som leter igjennom kildene og lenker personer ut fra dataene vi har om personene.

Spesielt er det viktig med navnene til begge ektefeller og navn til både foreldre og barn. F.eks. er det mange som heter Ola og Kari, men langt færre par med navnene Ola og Kari. I disse algoritmene er det mange avveininger som hvor stor forskjell i stavemåte av navn og avstand i fødselsår mellom kildene man skal akseptere, for å kunne lenke.

Dugnaden foregår på *histreg*, nettstedet hvor du både kan se og lenke sammen informasjon om avdøde personer. Informasjon i lukkede kilder som folketellinger de siste 100 år og informasjon om nålevende, behandles i et lukket register som lenkes både til det åpne registeret og folkeregisteret fra 1964, av hensyn til personvernet.

Noen sammenlignbare registre foretrekker bare å bruke maskinelle metoder og er restriktive i metodebruken (f.eks. ikke utnytte sjeldne navn) for å sikre mest mulig representativitet. Vi ønsker et mest mulig komplett register. Da er vi avhengig av manuell lenking i stort omfang, selv om det kan gi mindre representativitet.

Hvis man har dekket den dominerende delen av befolkningen, er også representativitet et mindre problem. En beskrivelse av 70% av befolkningen vil uansett fange opp de dominerende trekkene, mens representativitet er viktig om man bare dekker 10%. Det er lettere å kompensere for dette ved bruk av registeret basert på folketellingene som dekker nesten 100% av befolkningen, enn å ha et register som er vesentlig mindre komplett og som også vil ha problemer med representativitet. For mange brukere er det også viktig at de kan registrere den informasjonen som er viktig for dem, f.eks. egen slekt, eget lokalmiljø og spesielle minoritetsgrupper.

Historisk befolkningsregister vil aldri bli komplett, og det vil forekomme feil, men sammen kan vi arbeide for at registeret skal bli mest mulig komplett og at kvaliteten skal bli best mulig. Det gjøres ved at systemet er transparent og kildetro. Det vil si at det i størst mulig grad bygger på og refererer til publiserte kilder med internettppekere.

Nå baserer registeret seg hovedsakelig på ca 35 mill. innførsler fra kildene i Digitalarkivet med folketellingen 1910 som den siste store kilden. Det arbeides med å transkribere alle folketellinger og kirkebøker slik at vi når ca 60 mill. personforekomster, f.eks. far, mor og barn i dåp.

Registreringsentral for historiske data ved UiT – Norges arktiske universitet har hittil lenket ca. 2 mill. personforekomster ved hjelp av maskinelle metoder og vi håper å nå 4 mill. lenker i løpet av våren. Da vil vi kunne følge en stor del av befolkningen i perioden 1865–1910, og foreløpig mindre

andeler før og etter dette tidsrommet. Vi regner med å inkludere fødselslister frem til ca. 1935 og lister over døde frem til ca år 2000 noe som vil utvide dekningen frem mot vår egen tid betydelig.

Registeret inneholder også ca. 600.000 kildeforekomster fra Aftenposten, som omhandler ekteskap, jubileer og dødsfall fra perioden 1950–2000 for å dekke denne perioden bedre. Perioden frem til 1964 vil ellers dekkes av det lukkede registeret.

Personsider

Registeret har en personside for hver person. Figur 1 viser personsiden til Christian Michelsen i histreg og en oversikt over kildeforekomstene om ham og hans nærmeste familie som er tilgjengelig i Digitalarkivet.

I histreg kan brukere i tillegg til å lenke innførsler fra kildene, ha mulighet til å skrive inn personalia, legge til referanser, forklare lenkinger og skrive en biografi om personen.

Alle bidragsytere er registrert med fullt navn, og eventuelle konflikter må avgjøres av administrator av nettstedet. Alle visninger i Digitalarkivet der kildeforekomsten er lenket til andre kildeforekomster i histreg, har en lenke fra Digitalarkivet til personsiden for personen. Det gjør at det er lett å finne personsidene til en person.

Bruk i skolen

Registeret egner seg for bruk i skolen på alle nivåer, hvor det vil være utgangspunkt for studier av især lokalhistorien de siste 200 år, eventuelt med utgangspunkt i historiene til elevenes slekter. Det er for eksempel mulig å sammenligne sosial og geografisk migrasjon, familiestørrelser og generasjonslengder. Elevene vil sikkert oppleve stor variasjon innen klassen som et utgangspunkt for diskusjon og refleksjon.

Elever med utenlandsk bakgrunn kan beskrive tilsvarende fra egen familie som grunnlag for å sammenligne utviklingen i familier i forskjellige kulturer.

Histreg kan også være en kildekritisk inngang til lokalhistorien der elever lettere kan sjekke kildene mot hverandre. Sammenholder vi matriklene med folketellingene, kan vi finne ut hvem som bodde på gårdene de siste 200 årene. Det er planlagt en utvidelse av histreg der vi skal følge bosetningen på hver gård.

Bruk i forskning

Historisk befolkningsregister er laget av forskere og primært for forskning. Det er mange forskningsproblemstillinger som det ikke er mulig å besvare uten registeret, for eksempel detaljert beskrivelse av migrasjon eller når det ble uvanlig å gifte seg med tremenninger.

I histreg vil det bare være åpen informasjon, men det kan kobles til annen informasjon i forskningsprosjekter. Det åpne registeret utleveres til forskning fra Registreringsentral for historiske data ved UiT – Norges arktiske universitet, mens koblinger til Det sentrale folkeregisteret og alle dagens registerdata utleveres av Statistisk sentralbyrå.

Bruk i museer

Registeret egner seg til bruk i museer og utstillinger, både på nettet og i museumslokaler. Det vil

være mulig å dokumentere hvem som brukte utstilte gjenstander og bodde i husene. Besøkende og brukere av histreg vil kunne finne ut om noen av deres aner inngår i utstillingene på museer.

Christian Michelsen

Mann
Født: 15.03.1857, Bergen
Død: 29.06.1925, Bergen

[Gå til søket](#)

Foreldre og søsken

Far: Jacob Andreas Michelsen , 1821 - 1902
Mor: Caroline Michelsen f Kjørschow , 1827 -
Barn: Johan Collett Michelsen , 1862 -
Barn: Magdalena Marie Michelsen , 1865 -

Partner og barn

Partner: Johanne Benedikte Boath Wallendahl , 1861 -
Barn: Einar Michelsen , 1882 -
Barn: Benny Wallendahl , 1887 -

NR	Dato	Kilde	PFID	Rolle	Navn	Fødselsdato	Fødested	Bosted	Fam. St.	Sivst	Yrke	Far/brudgom	Mor/brud	Partner	Barn/andre	Kandidat
1	31.12.1865	FOLK, Bergen, 1865-1865	pF01038249015898		Peder Christian Michelsen	1857	Bergen	Bergen: 14-29	søn	ug						
2	31.12.1875	FOLK, Bergen, 1875-1875	pF01052295014657		Christian Michelsen	1857	Bergen	Bergen: 14-29	Søn	ug	Student					
3	04.11.1881	MINI, Bergen, 1867-1882	pv00000001121068	brudgom	Peter Christian Hersleb K Michelsen	15.03.1857					Uk overrettsagfører			Johanne Benedikte Boath Wallendahl		
4	31.12.1885	FOLK, Bergen, 1885-1885	pF01053295001211		Christian Michelsen	1857	Bergen	Bergen: Alleegade 59			Overrettsagfører					
5	22.06.1887	MINI, Bergen, 1885-1900	pd00000007656353	far	Peder Christian Hersleb K Michelsen	1857					Overrettsagfører			Johanne Benedicte Boath Wallendahl	Benny Wallendahl	
6	01.01.1891	FOLK, Bergen, 1891-1891	pF01052994015943		Christian Michelsen	1857	Bergen	Bergen: Allegaden 59	hp	g	Skipsreder					
7	07.06.1905	Dagbladet, hendelser av allmenn interesse	PFh00719050607M01001A		Christian Michelsen	15.03.1857		Oslo			Statsminister					
8	01.12.1910	FOLK, Fana, 1910-1910	pF01036693004940		Christian Michelsen	15.03.1857	Bergen	Fane: Gammelhaug	hf	e	skipsreder					

Biografi og merknader

Christian Michelsen var skipsreder og norsk statsminister i perioden 1905-1907.

[Biografi i Lokalhistoriewiki](#)

Referanser

- [Wikipedia, Michelsen, Christian](#)

Figur 1. Personsiden til Christian Michelsen som viser fem oppføringer i folketellinger, to i kirkebøker og et oppslag i Dagbladet fra 1905. Navn i blått er lenker til personsider for disse personene. Annen tekst i blått er web-lenker til kildene i Digitalarkivet og til Wikipedia. «FOLK» står for folketelling, «MINI» for kirkebok, «Fam.st» for familiestilling og «Sivst» for sivilstand. «Sivst» har verdiene ugift, gift og enkemann.

Dokumentasjon og unik ID

Digitalarkivet gir alle forekomster av personer og bosteder en 16-sifret unik ID som vist i kolonnen PFID i figur 1. En typisk person som har levd i Norge, vil forekomme 3–20 ganger i folketellinger og kirkebøker når alle folketellinger og kirkebøker er transkribert. I tillegg kommer forekomster i de andre kildene i Digitalarkivet.

Registeret lenker sammen flest mulig av disse kildeforekomstene om en person ved hjelp av den unike IDen. Det vil gjøre det lettere å dokumentere identiteten til individer i historiske beskrivelser.

Personsiden kan også ha lenker til andre tekster om personen som gjør det mulig å finne ytterligere informasjon om personen. Registeret har internettpekere til 13000 biografier i lokalhistoriewiki som er generert automatisk. Det er etablert et system slik at det er lett å lenke mellom biografier i Wikipedia og registeret.

Lokalhistorie og slektsforskning

Den mest opplagte bruken av registeret er å finne sin egen familie og eget lokalmiljø. Vi tror ikke at befolkningsregisteret vil erstatte slektstavler som hver slektsforsker bygger selv, og vi har heller ingen intensjon om å erstatte andre historieportaler på Internett. Vi ønsker å gjøre data lettere tilgjengelig og å referere til andre kilder. Vi ønsker å skape interesse og at interesserte går videre til andre kilder.

Organisering

Historisk befolkningsregister bygges som allerede nevnt med finansiering fra Norges forskningsråds infrastrukturprogram, og betydelig innsats fra partnerne. Deltagere i prosjektet er UiT – Norges arktiske universitet som prosjektleder, Arkivverket, Statistisk sentralbyrå, Norsk Regnesentral, Folkehelseinstituttet, Norsk lokalhistorisk institutt, Universitetene i Stavanger og i Bergen, Høgskolen i Volda og Snøhetta forlag. En rekke andre forskningsmiljøer, som SFFene innen atferdsøkonomi og fruktbarhet, har varslet at de vil bruke registeret.